

JADRANSKI OTOCI
Lošinj

Mirisni otok energije i vitalnosti

Primorsko-goranska županija četvrta je po površini od svih hrvatskih županija. Što se tiče svijeta biljaka, ovo područje bogato je raznolikim vrstama dok flora npr. pojedinih otoka ima onoliko vrsta koliko ih ima u nekim europskim državama. Takav zaključak izvodi se i za otok Lošinj kao dio cresko-lošinjskog arhipelaga, koji je od davnina prepoznat kao mjesto pogodno za lječilišni turizam i rekreaciju.

Tekst i foto: **Darko Mihelj**

Često se otoci Cres i Lošinj smatraju jedinstvenom cjelinom kao *Apsyrtides insulae*, izvedeno od utvrde *Apsyrum-Apsoros* (po ubijenom bratu antičke Medeje) tj. Osora, gradića koji morskim prolazom, prokopanim u rimsko doba, dijeli dva otoka. Lošinj (čije je podrijetlo imena predmet različitih teorija, od lošavo – kamenito i vrlatno, lozine – od loze, loš – loši uvjeti života ili od *Lussin*), podijeljen je na dva dijela umjetno prokopanim prolazom pokraj Privlake.

Flora otoka većinom je vazdazele- na (šuma crnike – *Quercus ilex* ili mirte – *Myrtus communis* i hrasta crnike), osim sjevernog, najvišeg dijela otočne planine Osoršćice koji ima nešto listopadne, submediteranske vegetacije. Na Lošinju

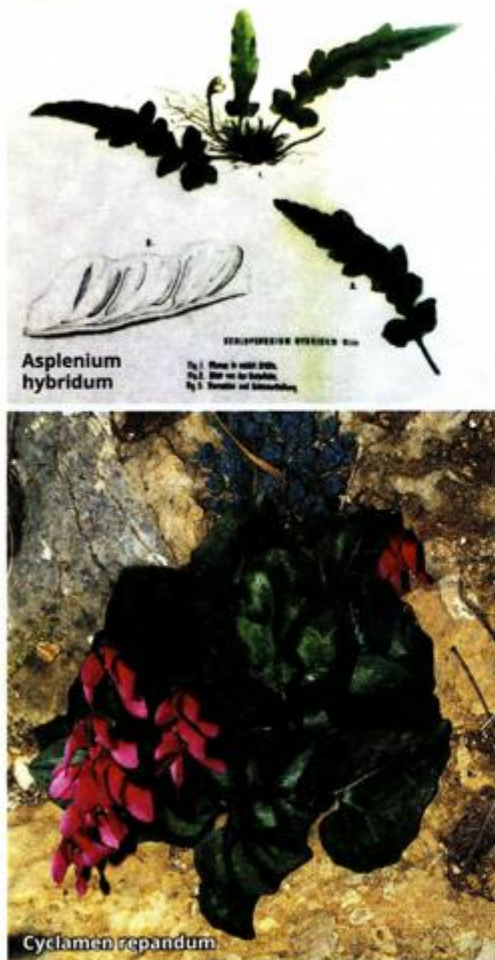
Na otocima nema otrovnih zmija za što je zaslužan sveti Gaudencije koji je, prema predaji, čineći pokoru isprosio Božju milost.

se nalazi nekoliko zanimljivih prirodnih botaničkih vrijednosti: *Miomirisni otočki vrt* u Malome Lošinju, osnivačice Sandre Nicolich, ima zbirku od 430 biljnih vrsta, od toga 250 autohtonih mirisnih biljaka (među njima primorska ciklaka – *Cyclamen repandum*, koja cvate u

Ambroz Haračić

proljeće); park šuma Čikat, smještena jugozapadno od Maloga Lošinja, u kojoj rastu alepski bor (*Pinus halepensis*), crni bor (*Pinus nigra*), veliki vries (*Erica arborea*) i planika (*Arbutus unedo*); IPA područje (područja značajna za floru Hrvatske) Maloga Lošinja na kojem rastu rijetke, zaštićene, ugrožene ili ilirsko-jadranske endemične vrste – Bertolonijeva kokica (*Ophrys bertolonii*) – strogo zaštićena trajnica, bijela šupaljka ili primorska kacigača (*Corydalis acaulis*). Trajnica Jadranska ljubica (*Viola suavis* ssp. *adriatica*) je endem šireg rasprostranjenja, od Trsta do Crne Gore, stanovnica je suhih kamenjarskih staništa. Kvarnerski ili primorski jelenak (*Asplenium hybridum*) je zimzelena paprat, trajnica, stenoendem pretežno kvarnerskog arhipelaga. Ljubičasti šiljorep (*Limodorum abortivum*) neobična je kačunovica, bez zelenih listova pa se smatra da je saprofit, dakle hrani se na uginulome organizmu tvarima koje se raspadaju. Primorska makovica (*Glaucium flavum*) je otrovna dvogodišnja biljka ili trajnica lijepih žutih cvjetova, strogo zaštićena jer raste na morskoj obali, na pijesci-

ma ili šljuncima, na staništima koja su jako ugrožena razvitkom turizma. Primorska režuha (*Cardamine maritima*) jednogodišnja je do dvogodišnja biljka, ilirsko-jadranski endem, a Primorski mekinjak (*Drypis spinosa* ssp. *jacquiniana*) je višegodišnja jastučasta biljka,

endem područja od sjeverne Italije preko Slovenije do srednje Dalmacije. Rešetkasta mrižica (*Limonium cancellatum*) je stenoendem koji obuhvaća područje od Istre do središnje Dalmacije. Raste uz morsku obalu kao dio tzv. halofilne vegetacije koja uspijeva na jako slanim staništima. Strogo je zaštićen i endem Kvarnera, Biokova i Aržana, nedaleko od Imotskoga. Tommasinijeva kokica (*Ophrys sphegodes* ssp. *tommasinii*) je endem nepoznate rasprostranjenosti, u Hrvatskoj je nalazimo duž cijeloga obalnog pojasa. Zvezdasti oštrolist (*Onosma stellulata*) je endem Dinarida. Kao višegodišnja grmolika biljka raste u pukotinama stijena te na kamenjarama i točilima. Ugrožena žuta lužarka (*Sternbergia lutea*) je lukovičasta trajnica koja raste uglavnom u južnoj Europi, a nalikuje šafranima (*Crocus*). IPA područje Baldarika nalazi se na istočnoj obali Lošinja, uz Mali Lošinj. Tu raste npr. obalni petrovac ili motar (*Crithmum maritimum*), trajna zeljasta biljka slanih staništa, neposredno uz morsku obalu. Aromatični listovi koriste se za jelo. Sredozemna bršaka (*Reichardia picroides*) je glavočika, gola trajnica koja raste često blizu mora. Mladi listovi mogu se koristiti kao salata ili kuhani. Uskolisni trputac (*Plantago holostium*) stanovnik je kamenitih i pjeskovitih obalnih staništa. Veliki luk (*Allium ampeloprasum*),

Park šuma Pod Javori sađena je šuma alepskog bora (*Pinus halepensis*) na podlozi autohtone sredozemne makije s raznolikom egzotičnom dendroflorom koja je nekada imala čak dvjestotinjak vrsta. Ime je dobila po lovoru koji Lošinjani zovu "javor", a u šumi se nalazi lošinjsko Lječilište.

Endemi u Hrvatskoj

crvene boje cvjetova u velikim cvjetnim "kuglama", srodnik je poriluka. Paprat zlatinjak (*Asplenium ceterach*) je paprat pukotina stijena i zidova.

Na Lošinju se nalaze i mnoga područja koja su zanimljiva kao Natura 2000 područja, poput cijelog niza velikih i plitkih uvala; morsko dno otoka uz Lošinj je stanište morske cvjetnice posidonije ili voge (*Posidonia oceanica*), endema Sredozemnog mora, čije pojedine jedinice mogu biti stare i do nekoliko stotina godina.

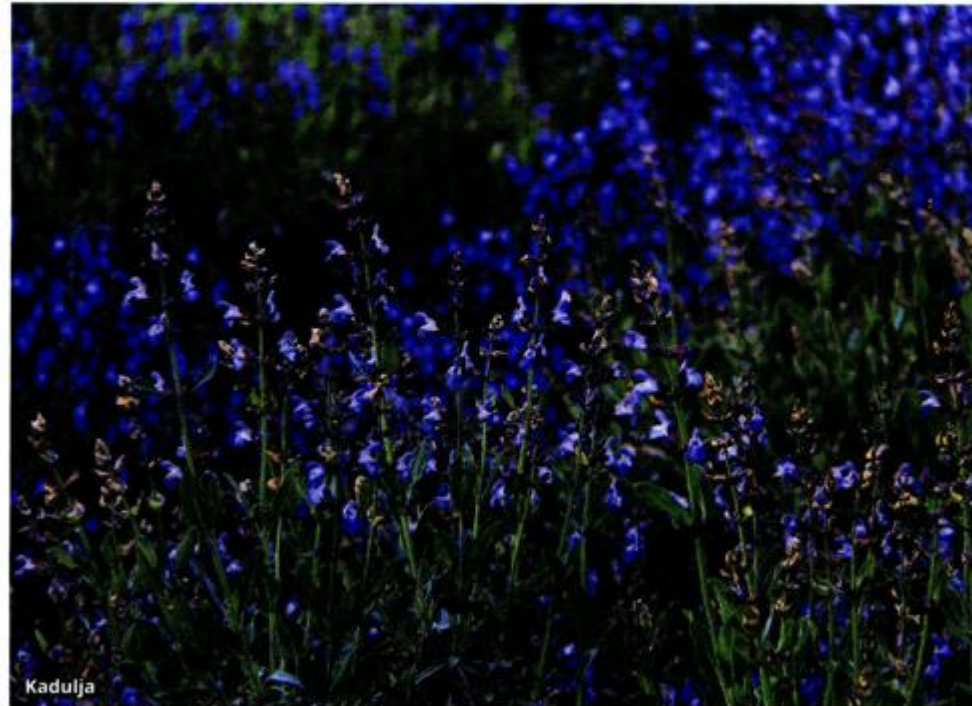
Šetnica *Lungo mare* ide od Maloga do Veloga Lošinja; pokraj Maloga Lošinja nalaze se šetnice *Stazama lošinjskih kapetana* i *Putovima dupina*. Zanimljiva je i *Lošinjska transverzala* koja obilazi istočni dio otoka.

AMBROZ HARAČIĆ

Govorimo li o lošinjskoj flori nemoguće je ne spomenuti *Ambroza Haračića* (1855. -1916.) koji je za razliku od svojih suvremenika ustrajno isticao svoje prezime hrvatskom grafijom. Taj rođeni Maloseljčanin (starosjedioci Mali i Veli Lošinj zovu Malo i Velo Selo) pronašao je smisao svoga života radeći kao nastavnik u Pomorskoj školi u Malome Lošinju tako da je cijeloga života proučavao prirodna bogatstva Lošinja i Cre-

JADRANSKI OTOCI
 — Lošinj —

Kadulja

sa. Posebnu pažnju pridavao je proučavanju flore bilježeći uz to i narodna imena biljaka. Iako je pisao talijanskim jezikom (da bi bio prepoznat u znanstvenome svijetu!), dodavao je i imena biljaka na hrvatskome, uz napomenu *in lingua nostrana*. Skupljene biljke spremao je u herbarij koji je od 1883. godine za tridesetak godina narastao na nekih 8.000 listova s više od 200 lokaliteta.

REZERVAT DUPINA U CRESKO-LOŠINJSKOM ARHIPELAGU

Rezervat dobrog dupina (*Tursiops truncatus*) je prvi takav rezervat na području Sredozemlja, namijenjen očuvanju ovoga zanimljivog i vrlo inteligentnog sisavca. Svakoga ljeta od 1993. godine u Velome Lošinj u tradicionalno se obilježava Dan dupina, a od 1999. godine ovaj jedinstveni događaj središnji je element obrazovnog programa Instituta Plavi svijet. Dio Kvarnerića 2006. godine proglašen je prvim rezervatom za dobre dupine u Sredozemnomu moru, a

kasnije je ovo područje postalo dio Natura 2000 ekološke mreže.

JESTIVE I SAMONIKLE BILJKE KAO SPAS U LOŠA VREMENA ZA OTOČANE

Od davnina su se otočani, živeći skromno i radišno, okrenuli prirodi koristeći samonikle i jestive biljke ili pak one ljekovite, posebice u ratnim uvjetima kada se nije moglo doći do uobičajenih namirnica. Taj lošinjski "vrt" iznimno je bogat - ima više od 1.018 vrsta biljaka, od toga 939 autohtonih i 230 ljekovitih. Spomenimo neke: buhač (*Tanacetum cinerariifolium*), drača (*Paliurus spina-christi*), kadulja (*Salvia officinalis*), kiselica (*Rumex acetosa*), lovor (*Laurus nobilis*), ljubica (*Viola odorata*), maslačak (*Taraxacum officinale*), planika (*Arbutus unedo*), ružmarin (*Rosmarinus officinalis*), šmrika (*Juniperus macrocarpa*), šparoga (*Asparagus acutifolius*), talijanski kozlac (*Arum italicum*), tratinčica (*Bellis perennis*) i tršlja (*Pistacia lentiscus*). ■

ENG *There are many species of plants on the Island of Lošinj, many of which are fragrant or healing. This "fragrant" garden is a paradise for our flair and recovery, from March to June, as long as there is no big heat for our body and soul yet. This "garden" in its beauty is revealed by Ambroz Haračić, a botanist and naturalist, born on Lošinj. He discovered not only secrets of Lošinj, but also the neighbouring, smaller islands and islets. And there, among these islands, we often encounter good dolphins, who here have their first reserve in the Mediterranean.*